

มหิงสาสายสืบ
ปฐมวัย

(หลังปกหน้า เว้นขาว)

มหิงสาสายลับ
ปฐมวัย

โครงการหิงสาสายสิปปฐมวัย ได้พัฒนามาจากโครงการหิงสาสายสิป* โดยยึดหลักของสิ่งแวดล้อมศึกษาผ่านการทำกิจกรรมตาม 4 ขั้นตอนความท้าทาย มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามช่วงวัย กระตุ้นอารมณ์ด้านบวกและความสนใจใคร่รู้ของเด็กผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ตลอดจนการใช้สื่อในธรรมชาติรอบตัวร่วมกับกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัย และเนื้อหาที่เรียน และสอดคล้องตามแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการให้เด็กในระยะปฐมวัย ได้พัฒนาจิตใจได้ล้ำหน้าด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นรากฐานการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมต่อไป

* โครงการหิงสาสายสิป โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 8-18 ปี ได้มีโอกาสค้นหาและพัฒนาศักยภาพของตนโดยการทำกิจกรรมสำรวจและดูแลรักษาพื้นที่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน ผ่านกิจกรรมการ "ค้นหา" พื้นที่ธรรมชาติที่กลุ่มมีความสนใจ แล้วจึง "สำรวจ" พื้นที่นั้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ตลอดจนดำเนินการ "อนุรักษ์" พื้นที่ดังกล่าวด้วยวิธีการต่างๆ ที่กลุ่มสามารถทำได้ จากนั้นจึงนำเสนอประสบการณ์ความสำเร็จที่กลุ่มได้รับไปเผยแพร่หรือ "แบ่งปัน" ให้บุคคลอื่นได้รับรู้ รับทราบและเห็นถึงประโยชน์ความสำคัญของพื้นที่นั้นต่อไป

วัตถุประสงค์โครงการ

1. ส่งเสริมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการแสดงความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามบริบทและความเหมาะสม
2. เปิดโอกาสการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมในท้องถิ่นเรียนรู้ธรรมชาติ (กิจกรรมนอกห้องเรียน) อันจะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาความตระหนัก ความรู้สึกรัก และซึมซับคุณค่าของสิ่งแวดล้อม
3. จัดประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมแก่เด็กปฐมวัยจนถึงระดับประถมศึกษาตอนต้น (3 - 7 ปี) ผ่านกิจกรรมตาม 4 ขั้นตอนความท้าทาย
4. พัฒนากิจกรรมกระบวนการเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมและวิชาที่เกี่ยวข้อง และเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

แนวทางการดำเนินโครงการหิงสาสายสืบ

โครงการหิงสาสายสืบปฐมวัย ไม่เสียเงินรางวัลหรือค่าตอบแทนใดๆ ให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ แต่สิ่งที่เด็กๆ จะได้รับคือ **"รางวัลแห่งความภาคภูมิใจ"** เมื่อสามารถร่วมทำกิจกรรมตามกระบวนการทั้ง 4 ขั้นตอนตามระยะเวลาที่กำหนด และเด็กๆ จะได้รับการพัฒนาทักษะต่างๆ ควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจสำนึกในเรื่องของสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถเติบโตเป็นพลเมืองสิ่งแวดล้อมต่อไป

"สร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามช่วงวัย
และใช้กิจกรรมธรรมชาติ เพื่อพัฒนาจิตใจสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม"

สาระที่ควรเรียนรู้ของโครงการ

ในแต่ละกิจกรรมต่างๆ จะสอดแทรกเนื้อหาและแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ตามแนวการจัดประสบการณ์และสาระที่ควรเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

ที่อยู่รอบตัวเรา เช่น ต้นไม้ สัตว์ น้ำ ดิน หิน ทราย อากาศ ฯลฯ
ธรรมชาติเป็นสิ่งสวยงาม มีค่าจรรย น่าประทับใจ และเป็นสิ่งจำเป็น
สำหรับชีวิตและจำเป็นต้องอนุรักษ์ เราสามารถช่วยกันได้อย่างไร
ทำลาย และบำรุงรักษาให้ดีขึ้น

สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นที่อยู่รอบตัวเรา เช่น ที่อยู่อาศัย ถนนหนทาง ส่วนสาธารณะ สถานที่ต่างๆ เป็นต้น เป็นสิ่งที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน เราสามารถช่วยกันรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ได้ โดยไม่ทำลายหรือทำให้ชำรุดเสียหาย

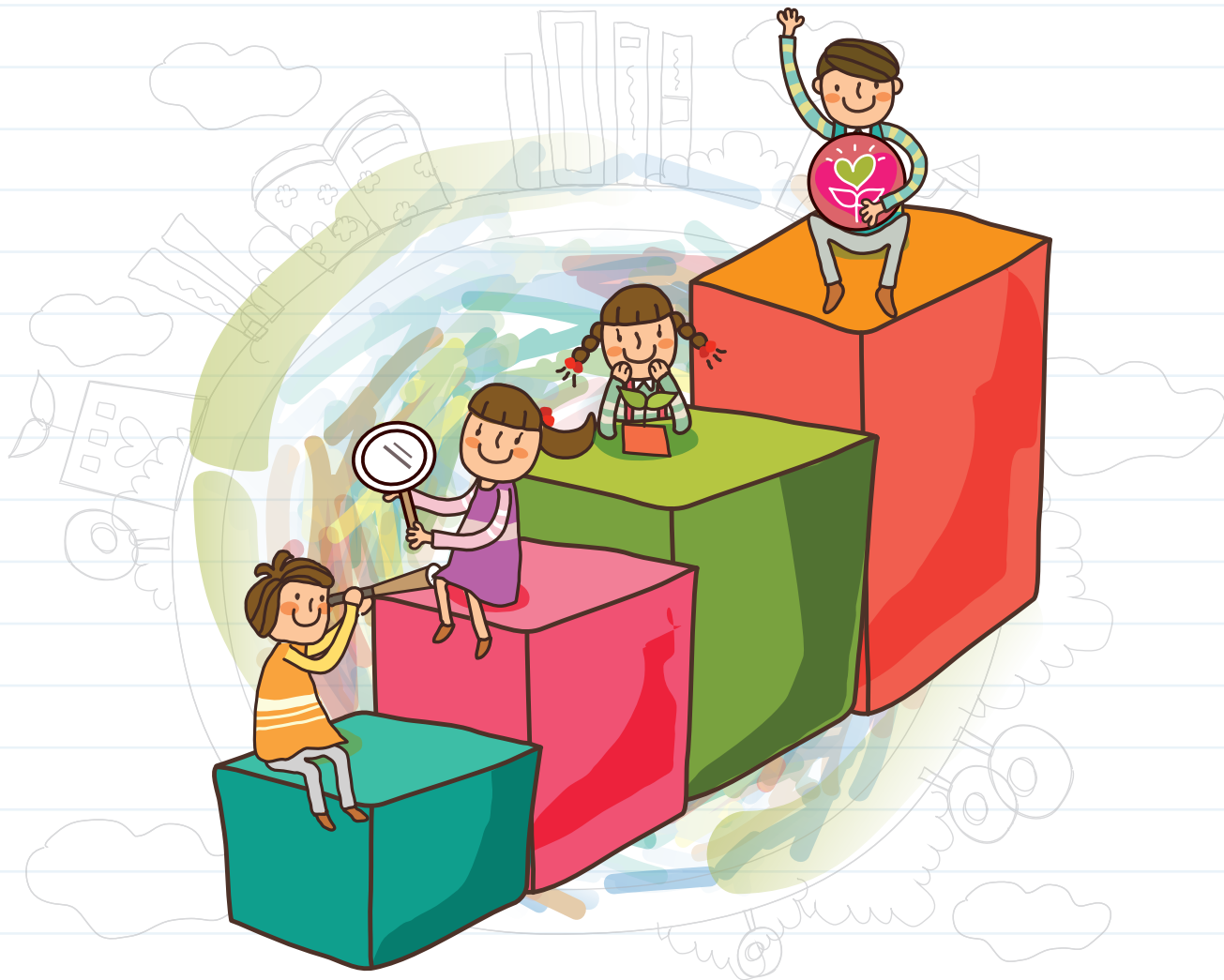
ปลูกฝังนิสัยรักธรรมชาติ

ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ให้เด็กร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ต่างๆ เพื่อให้เห็นคุณค่าและประโยชน์ของต้นไม้ สัตว์ ทรัพยากรน้ำ ดิน ทรายน เป็นต้น รวมถึงการใช้ประโยชน์อย่างประหยัดคุ้มค่า ด้วยวิธีการต่างๆ

กระบวนการของมหิงสาสายสืบปฐมวัย

เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้กับเด็กผ่านกิจกรรม การลงมือปฏิบัติจริงในห้องเรียนธรรมชาติ หรือการจัดกิจกรรม

นอกห้องเรียนโดยใช้ **4 ขั้นตอนความท้าทาย** เป็นเครื่องมือการดำเนินงาน

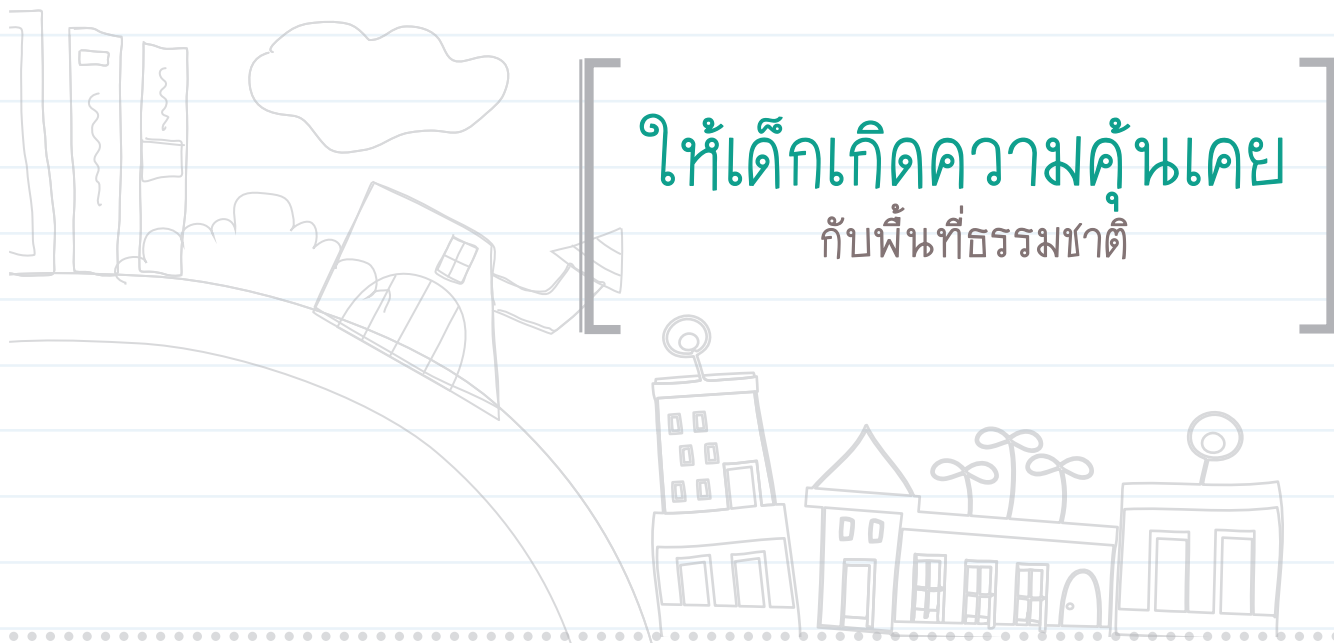

4 ขั้นตอนความท้าทาย

เป็นขั้นตอนการค้นหาค้นหาพื้นที่ธรรมชาติสำหรับเริ่มต้นโครงการ โดยสิ่งสำคัญคือ
จะต้องเป็นพื้นที่ที่เด็กให้ความสนใจ จากนั้นจึงเข้าไป "ทำความรู้จัก" กับพื้นที่
โดยสำรวจดูว่าพื้นที่ดังกล่าว มีอะไรบ้างที่น่าสนใจและน่าศึกษา

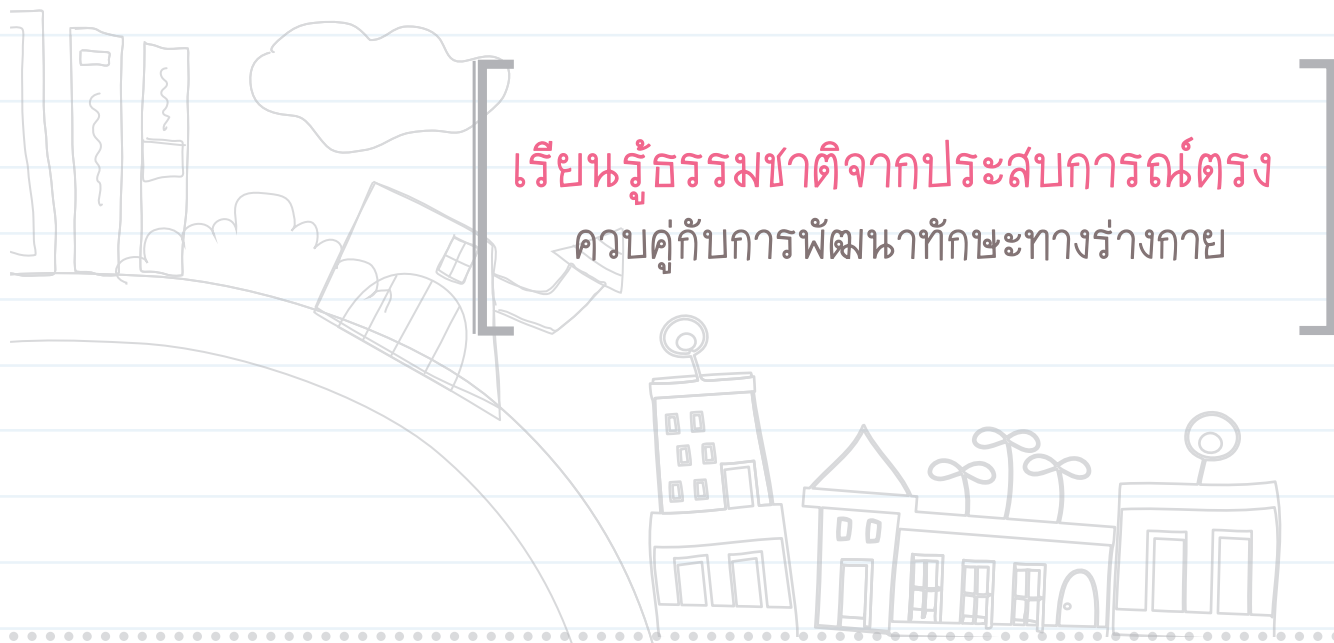
ให้เด็กเกิดความคุ้นเคย กับพื้นที่ธรรมชาติ

วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (ตามหลักสิ่งแวดล้อมศึกษา)
1. เพื่อให้เด็กได้คุ้นเคยกับพื้นที่ธรรมชาติ 2. เพื่อให้เด็กได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองสนใจอยากจะศึกษาเรียนรู้ และอยากลงไปสำรวจเพิ่มเติม ที่ในพื้นที่ธรรมชาติใกล้ๆ ตัว	1. รู้จักสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต 2. สามารถบอกชื่อ รูปร่าง ลักษณะความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต 3. เรียนรู้ลักษณะรูปร่าง สี ขนาด น้ำหนัก และผิวสัมผัสของสิ่งต่างๆ รอบตัวในธรรมชาติ	ความตระหนัก รับรู้ถึงความสวยงามและความน่าสนใจของธรรมชาติรอบตัว ความรู้ ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ทักษะ การสังเกต การตั้งคำถาม การตอบคำถาม การวางแผน กระบวนการกลุ่ม การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เจตคติ รู้สึกสนุกและเห็นคุณค่าของธรรมชาติ

2 สำรวจ (Explore)

สำรวจพื้นที่นั้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อศึกษาว่าสิ่งมีชีวิต พืช สัตว์ ชนิดใดอาศัยอยู่บ้าง และสิ่งมีชีวิตเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร พื้นที่นั้นมีความสำคัญอย่างไรต่อสิ่งมีชีวิต เมื่อเวลาเปลี่ยนไปธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงบ้างหรือไม่ อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และมีแนวโน้มที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นอีกหรือไม่ในอนาคต

เรียนรู้ธรรมชาติจากประสบการณ์ตรง ควบคู่กับการพัฒนาทักษะทางร่างกาย

วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (ตามหลักสิ่งแวดล้อมศึกษา)
1. เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาทักษะต่างๆ ทั้งด้านร่างกาย สังคม และสติปัญญาผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ธรรมชาติจากประสบการณ์ตรง	1. เพื่อสำรวจและเรียนรู้สิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ (ชนิด ลักษณะ รูปร่าง สี ฯลฯ) 2. เพื่อสำรวจและเรียนรู้สิ่งไม่มีชีวิตในธรรมชาติ (น้ำ หิน ดิน ทราย ฯลฯ) 3. เรียนรู้การอยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ การปรับตัว 4. เรียนรู้ฤดูกาลและความสัมพันธ์กับสิ่งมีชีวิต	ความตระหนัก รับรู้ถึงความสวยงามและความน่าสนใจของธรรมชาติรอบตัว ความรู้ ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ทักษะ การสังเกต การเก็บข้อมูล การสรุปผล การขบปัญหา การวิเคราะห์ การวางแผน กระบวนการกลุ่ม เจตคติ รู้สึกสนใจ สนุกสนานต่อการทำกิจกรรมในพื้นที่ธรรมชาติ และเห็นคุณค่าของธรรมชาติ

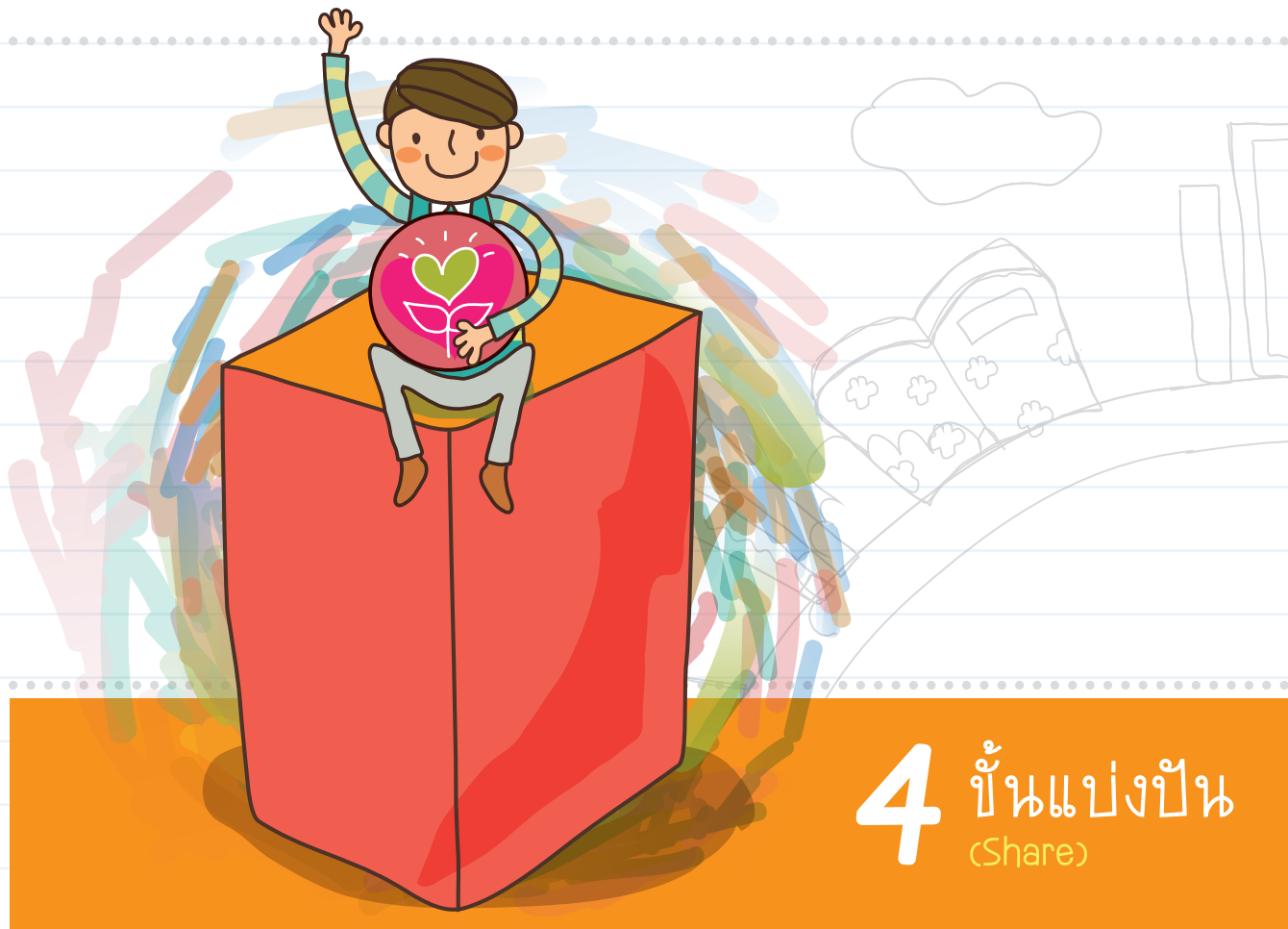

แสดงความรับผิดชอบต่อพื้นที่นั้นๆ โดยการลงมือกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อทำให้พื้นที่นั้นมีสภาพดีขึ้นกว่าเดิม หรือเพื่อช่วยปกป้องบริเวณพื้นที่ที่ดำเนินโครงการไม่ให้เสื่อมโทรมลงไปกว่าเดิม ซึ่งการแสดงความรับผิดชอบต่อพื้นที่นั้นสามารถกระทำได้หลากหลายวิธี เช่น การรณรงค์/เชิญชวน การปลูกต้นไม้ การเขียนจดหมายถึงผู้ใหญ่ เพื่อกระตุ้นให้ดูแลรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น เป็นต้น

ปลูกฝังนิสัยรักธรรมชาติ และลงมือปฏิบัติเพื่อดูแลสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (ตามหลักสิ่งแวดล้อมศึกษา)
1. เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีด้านสิ่งแวดล้อม 2. สามารถ/ มีส่วนร่วมในการลงมือกระทำบางสิ่งบางอย่างที่มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อสิ่งแวดล้อม	1. สามารถกระทำการเพื่อฟื้นฟู/ดูแลสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ ได้ 2. เรียนรู้วิธีการดูแลสิ่งแวดล้อม 3. บอกประโยชน์และวิธีการอนุรักษ์สิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตได้	ความตระหนัก สนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อชีวิตตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญของต้นไม้ สิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม เกิดความรู้สึกรัก เอ็นดู และใส่ใจต่อสัตว์ เกิดความรู้สึกรักต้นไม้ และสิ่งแวดล้อมตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ความรู้ทักษะ การศึกษา/ทดลอง การวางแผน การวิเคราะห์ การสรุปผล การแก้ไขปัญหา การสื่อสาร กระบวนการกลุ่ม เจตคติ เห็นคุณค่าของต้นไม้ สิ่งมีชีวิต และสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกรักอยากดูแลสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น การมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติจริง

4 ขั้นตอน (Share)

เป็นขั้นตอนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความสำเร็จและความภาคภูมิใจที่ได้จากการดำเนินโครงการฯ ให้กับเพื่อนๆ ครู ผู้ปกครอง หรือผู้ที่สนใจโดยสามารถเลือกรูปแบบในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่หลากหลาย เช่น การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ทำและสิ่งที่ได้ค้นพบ การพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การแสดงละครหุ่นเชิด หุ่นเงา แต่งบทเพลงเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ ทำโปสเตอร์ แผ่นพับ เป็นต้น

พัฒนาทักษะการสื่อสาร

พร้อมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความสำเร็จ

วัตถุประสงค์	วัตถุประสงค์การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (ตามหลักสิ่งแวดล้อมศึกษา)
1. เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์ความสำเร็จและความภาคภูมิใจที่ได้ทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ	1. รู้จักเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารแบบต่าง ๆ 2. เรียนรู้วิธีการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม 3. ขึ้นมาความสามารถและผลงาน ของตนเองและผู้อื่น	ความตระหนัก สนใจเรื่องสิ่งแวดล้อมและต้องการให้ช่วยกันดูแลรักษา ตระหนักถึงความสำคัญของต้นไม้สิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม เกิดความรู้สึกรัก เอ็นดูและมีเมตตาต่อสัตว์ เกิดความรู้สึกรักต้นไม้ และสิ่งแวดล้อม ความรู้ ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ทักษะ การวิเคราะห์ การสรุปผล การวางแผน กระบวนการกลุ่ม การสื่อสาร การนำเสนอ เจตคติ ความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกอยากดูแลสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น การมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติจริง

ระยะเวลาการดำเนินโครงการหึ่งสาสายสืบปฐมวัย

ระดับอนุบาล

20 ชั่วโมง ภายในระยะเวลา 3 เดือน
(ทั้ง 4 ขั้นตอน)

ระดับประถมศึกษาตอนต้น

30 ชั่วโมง ภายในระยะเวลา 3 เดือน
(ทั้ง 4 ขั้นตอน)

การประเมินผลโครงการ

เมื่อดำเนินโครงการ/กิจกรรมครบทั้ง 4 ขั้นตอนแล้ว ครูผู้เลี้ยงพิจารณา สิ่งที่เกิดขึ้น/ สิ่งเปลี่ยนแปลงของเด็กตามสภาพจริง ดังนี้

แนวทางการประเมิน	รูปแบบการประเมิน
1. ผลงานจากกิจกรรมต่าง ๆ	1. แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ตาม 4 ขั้นตอน
2. เด็กเกิดความคิดรวบยอด (ตาม 4 ขั้นตอน) และสามารถนำเสนอในชั้นแบ่งปันได้	2. นำเสนอผลงาน/ ชิ้นงานของเด็ก ที่เป็นรูปธรรมและครบถ้วนทั้ง 4 ขั้นตอน
3. เด็กเกิดความรักในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม /การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม	ประเมินผลความเห็นของครูผู้สอน
4. เด็กมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดี	ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินโครงการ
5. เด็กได้รับความรู้ พัฒนาทักษะต่างๆ ตามพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย	

คุณสมบัติผู้เข้าร่วมโครงการ

พี่เลี้ยงโครงการ (ผู้จัดกิจกรรมให้เด็ก)

ครูผู้สอนระดับปฐมวัยทั้งในและนอกระบบการศึกษา นักจัดกิจกรรม ตลอดจนผู้ปกครองระบบโฮมสคูล ที่สนใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมธรรมชาติเป็นสื่อการสอน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

1. อายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
2. มีเด็กที่พร้อมปฏิบัติงานร่วมกัน
3. มีเวลาในการดำเนินโครงการร่วมกับกลุ่มเด็ก
4. เข้าใจเป้าหมาย แนวคิดหลักของโครงการมหิงสาสายสืบปฐมวัย

เยาวชน

กลุ่มเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 3 - 7 ปี ทั้งในและนอกระบบการศึกษา

ช่วงเวลาการรับสมัคร และการส่งผลงาน

การรับสมัคร

เปิดรับใบสมัครระหว่างวันที่ 1 - 30 พฤษภาคม ของทุกปี
ประกาศผลการพิจารณาคัดเลือกวันที่ 16 มิถุนายน ของทุกปี

การส่งผลงาน

ส่งแบบประเมินและผลงานกลุ่ม ภายในวันที่ 15 ตุลาคม
ของทุกปี

สามารถส่งใบสมัครและผลงานที่

กลุ่มสิ่งแวดล้อมศึกษา กองส่งเสริมและเผยแพร่
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

49 พระราม 6 ซอย 30 พญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-298-5628

โทรสาร 0-298-5629

E-mail: mahingsa2008@hotmail.com

ผังแสดงขั้นตอนการดำเนินงานโครงการมหิงสาสายสีปฐมวัย

1

ทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์
และแนวทางการดำเนินโครงการ
มหิงสาสายสีปฐมวัย
โดยละเอียด

2

ผู้ที่สนใจเป็นพี่เลี้ยงโครงการ
ส่งใบสมัครมายังกรมส่งเสริม
คุณภาพสิ่งแวดล้อม

6

พี่เลี้ยงโครงการประเมินผล
การดำเนินงานของเด็ก
ตามแบบฟอร์ม

7

รวบรวมผลงาน พร้อม
จัดทำเป็นผลงานของกลุ่ม

8

ส่งแบบประเมินผลพร้อม
ผลงานกลุ่ม เพื่อให้กรม
ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
พิจารณา

3

กรมส่งเสริมคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม คัดเลือกและ
ประกาศผลการพิจารณา

4

กรมส่งเสริมคุณภาพ
สิ่งแวดล้อมจัดส่งของที่ระลึก
และคู่มือกิจกรรม
ให้แก่พี่เลี้ยงโครงการ

5

พี่เลี้ยงและกลุ่มเด็ก
ดำเนินโครงการทั้ง 4 ขั้นตอน
ตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด

9

มอบรางวัลและเกียรติบัตร
ให้พี่เลี้ยงและกลุ่มเด็ก
ที่ผ่านเกณฑ์

ใบสมัครนี้สามารถสำเนาหรือพิมพ์ใหม่ได้

ใบสมัครเข้าร่วมโครงการ มหิงสาสายสืบปฐมวัย

แนวทางการดำเนินโครงการ/ทำกิจกรรมมหิงสาสายสืบปฐมวัยในครั้งนี้

ท่านเคยร่วมงานกับกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือไม่

☐ ไม่เคย

☐ เคย (โปรดระบุ) _____

ข้อมูลเด็ก จำนวนเด็ก _____ คน

ตัวอย่าง ชื่อ (ด.ญ./ด.ช.) _____ ต้นฟ้าย _____ นามสกุล _____ แสหนดี _____ อายุ 4 ขวบ

ระดับชั้น อนุบาล 2 โรงเรียน _____ อนุบาลสุโขทัย _____ จังหวัด _____ กรุงเทพฯ

**** โปรดแนบข้อมูลของเด็กภายใต้การดูแลของท่านที่จะเข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ (ทุกคน) ****

ยืนยันข้อมูลของผู้สมัคร

ขอรับรองว่าข้อมูลดังกล่าวถูกต้องและเป็นความจริง

ลงชื่อ _____ (ผู้สมัคร)

(_____)

วันที่ _____

การรับรองของผู้บังคับบัญชา/หน่วยงานต้นสังกัด

สำหรับผู้สมัครประเภทในระบบการศึกษาที่เป็นครูผู้สอน และ
นอกระบบการศึกษาที่เป็นเครือข่ายชุมชน โปรดให้ผู้บังคับบัญชา
หรือหน่วยงานต้นสังกัดลงนามรับรองการเข้าร่วมโครงการ

ลงชื่อ _____ (ผู้รับรอง)

(_____)

ตำแหน่ง _____

วันที่ _____

(หลังปกหลัง เว้นขาว)

กลุ่มสิ่งแวดล้อมศึกษา กองส่งเสริมและเผยแพร่
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

49 พระราม 6 ซอย 30 พญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-298-5628

โทรสาร 0-298-5629

E-mail: mahingsa2008@hotmail.com